

Sygn. akt II CSK 713/18

POSTANOWIENIE

Dnia 9 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski

w sprawie z wniosku S.D.P.
przy uczestnictwie M.B., D.B, E.D., E.F., A.P., B.P. i M.P.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 9 października 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania M. P.
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 9 lutego 2018 r., sygn. akt IV Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych

w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Pełnomocnik uczestnika M.P. w skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego w P. z dnia 9 lutego 2018 r. wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania oparł na przesłankach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Istotne zagadnienie prawne sprowadzało się do pytania, „czy w świetle art. 961 k.c. wartość przypisywana poszczególnym przedmiotom majątkowym, o jakich mowa w tym przepisie ma uwzględniać wartość z dnia sporządzenia oświadczenia woli spadkodawcy, czy też z dnia orzekania oraz czy wartość ta powinna uwzględniać subiektywną wiedzę spadkodawcy i subiektywną wartość tych przedmiotów dla spadkodawcy?”.

Przez istotne zagadnienie prawne rozumie się problem o charakterze prawnym nie zaś faktycznym albo wynikającym z twierdzonych przez skarżącego uchybień Sądu, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter nowy i rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozstrzygnięcie stwarza realne i poważne trudności, a którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/2013, nie publ.). Jeżeli w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołuje się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, powinien to zagadnienie precyzyjnie sformułować i wskazać argumenty, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11).

Odnosząc powyższe uwagi do pytania przedstawionego w skardze kasacyjnej, należało dostrzec, że nie ma ono cechy istotnego zagadnienia prawnego kwalifikującego się do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Kwestia objęta przytoczonym pytaniem była przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego i nie budzi wątpliwości ani w orzecznictwie ani w doktrynie. Rozstrzygające w tym zakresie jest stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy

w postanowieniu z dnia 3 listopada 2004 r., III CK 472/03 (Lex nr 146714), że biorąc pod uwagę motywację działań testatora, przeznaczenie w testamencie określonej osobie przedmiotów majątkowych wyczerpujących prawie cały spadek jest przejawem woli uczynienia tej osoby swoim następcą prawnym pod tytułem ogólnym, a więc spadkobiercą. O tym, czy przedmioty przeznaczone w testamencie oznaczonej osobie wyczerpują prawie cały spadek, decyduje porównanie ich wartości z wartością przedmiotów pominiętych. Jeżeli przedmioty majątkowe pominięte mają wartość znacznie wyższą w stosunku do rzeczy i praw objętych testamentem, to wówczas stosowanie art. 961 k.c. jest wyłączone. Decyduje tu zobiektywizowana wartość gospodarcza. Chodzi o wartość mającą znaczenie gospodarcze, a więc wartość rynkową tych przedmiotów. W świetle przedstawionego wywodu wykładnia art. 961 k.c. w kontekście wskazanego przez uczestnika pytania nie budzi żadnych wątpliwości.

Z powyższych względów należy również przyjąć, że nie wystąpiła przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przyczyną kasacyjną w rozumieniu tego przepisu jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Przez tę rozbieżność należy rozumieć brak zgodności rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub bardzo podobnych stanach faktycznych, w którym mają zastosowanie te same przepisy. Rozbieżności tej nie ma w sytuacji, w której sądy wysnuwają odmienne wnioski prawne, a następnie wydają różne orzeczenia w sprawach o różnym podłożu faktycznym, przy braku tożsamyh lub bardzo zbliżonych ustaleń faktycznych. Nie należy więc zrównywać wielokierunkowości stosowania prawa w niejednakowych stanach faktycznych oraz różnorodności orzecznictwa – naturalnej i uzasadnionej – z rozbieżnością, zasadniczo niepożądaną i wymagającą krytycznej oceny i ewentualnej eliminacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016 nr 2, poz. 29).

W kontekście tej przesłanki przedsądu należy zauważyć, że zaskarżone skargą kasacyjną orzeczenie oparte jest na zapatrywaniu Sądu Najwyższego wyrażonym w postanowieniu z dnia 3 listopada 2004 r., III CK 472/03 (Lex nr 146714), które ani nie budzi istotnych wątpliwości ani nie rodzi rozbieżności

w judykaturze. Z tych względów nie można przyjąć, że skutkuje ono spełnieniem dyspozycji art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Szczegółowa analiza sprawy prowadzi ponadto do wniosku, że skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona. Z dokonanych w sprawie ustaleń nie wynika, aby wartość rynkowa przedsiębiorstwa spadkodawcy była „znaczniejsza” od wartości majątku będącego przedmiotem obu testamentów ręcznych z dnia 2 stycznia 2011 r. ani że testator znajdował się w stanie wyłączającym możliwość rozeznania i świadomego wyrażania swojej woli. W skardze kasacyjnej także nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego, widocznego od razu bez potrzeby głębszej analizy, naruszenia przepisów „prawa materialnego” (na co powoływał się skarżący) oraz, że w wyniku takiego naruszenia zapadło w sądzie drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe albo – jak to ujął skarżący – „nieodpowiadające poczucie sprawiedliwości”.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

as]

aj